

2 KORITTI

OHO DZAIRA PEPA IPINA

Pauro ma Timottee qeeteta
Maketonia Haba
Tii 47, Dzasidza Sept.

Koritti ma Akhaiaho Oko ma Boto Tupu
Koritti nagapa, Girisi Haba

DZOUBE MA KANAKANA

1 ¹Dzoobe Dzairamane:
Ohonga hiiremi ana Pauroi Dzesu Kiristuho Qaru abi naate oorai.
²Oonita Ohonga mai napahoi Dzesu Kiristu ma nopo nikeho quba hasa
hiiremi oke Timottee noma gotta napame ma nakamae nike pobi hiire.

OHONGAI NAPAHO TTAPUTTAPU

³Nookare. Dzesu Kiristuho mai noi Ohonga Dzakapanomani. Dzasaho
maikhatanita noi tete samaneta ohonga naate abike kharuba teetorai.
⁴Nanai kaipo ma qangarebata oomi noi nanake too teetemi oho isakita
nanai paha burisi eeteqi quesake too teetorai oni.

⁵Kiristui heme samaneke aimaa qaataho qetta ma kokoi nanaho irita
qeemami oho qesa too tetateta noho torota biranate qaata oi paha
nanaho naate oorai. ⁶Oonita nanai heme saridzorai oi teeho quba bahe
nikeke too teeteqa qidzaita qubake eetorai.

Onihe ikanomake eeteqi nikemae nanake too teetaqu? Anai teeho
quba hiidzaranihe nanai hemeta battigara naatoraiho isakita nike heme
saridzeqa ota paha nikemae battigara naataqu oio meeke nanahota too
tetatetaho isaki naatakoi. ⁷Ma nike nanaho ttaiqa naate heme saridzeqa
paha oho too tetateta saridzareiqi nanai oho bebe minake eetorai.

⁸Dzairamane qupadzomare. Asia gattiqa haba ota kaipo quba mina
nanaho irita biranate nanake suqobiremi baataquho isaki naateta oke nanai

bamu nikeke dzaheitaqu. ⁹Oi Ohongai baataho pobike tukutorainomaniqi hiireqi sama nanane oke nookami pepepe naatetanita nanai Ohongaho qupa toobake eeteqi sama nanameke baataho pobi ooniqi hiireta.

¹⁰Oonita nana baataho tomidza naatemi Ohongai ohonga naate nanake ingonaitai ingonaitoraihe paha ingonaitorakoiqi nana qupadzomorai.

¹¹Oonihe nike nana gaubidzaamake mekeqoma pupu baura samaneke eetomake Ohongai nana ingonaitemi abi samanenipamui noho baruna heenaho quba dzoobe hiibaridzoho isaki naatakoi oio teteni.

PAUROI IKOIKO ABI BAAMU

¹²Poma nanahoke mooro. Nana haba tee ma teeta tuumaqi nikemaeho torota biranateta. Oonihe nanai te abi ikobeteqi ttokaho nokanokata baabara. Bamu, nanai qupa sasarima Ohongaho baruna heenata bauraho beedzae noho torota giimorai. Oio nanaho nee ma bau naatemi ee ma eka nanahoi hiiremi nikeho quba paanaite.

¹³Oonita nanai khooba apeho qubake noorake qeetoraidzaranihe nikeke ttenittenimi nike qupadzoma qubake qeetorai. Oke eetemi nike oho qesa qupadzomaqi tete saridzaquni mae? ¹⁴Oi Dzesu Soopara napahoi paana naataquho bodzata nanai nookami nike nanaho nee ma bau naataridzonita nookare.

¹⁵⁻¹⁶Ooqake qupadzomaqi anai ao qupi eserike nikeho torota biranateqi paha ipibire sinasina moitare hiireta. Nikeke sinasina moite soosoma Maketonia habata ogama tuumarota. Ma paha nikeho nagapata biranatemi nike anaho tete saridzemi ana paha Dzutea habata tuumarota.

¹⁷Oonihe oke ana eetaama naatetaho qubake nike nookami anai abi quseriponita naho tete eseri naatemi oho qubake ana teeke mee hiireqa teeke haba hiibaquho isaki naate oorai kaqani. ¹⁸Oonihe tete oi obera abihonita nanai bamu nikeho torota noo eseima hiiremi mee ma habaho takurata biranataqu oke Ohonga meenomaho pengata hiirenita nookare.

¹⁹Siribano ma Timotteo ma nanai Ohongaho Khata Dzesu Kiristu nikeho quba paanaiteta oi mee ma habaho isaki bahe noho nooi mutusanomanipamu ooni. ²⁰Ohonga naru samaneke hiireta Kiristui oho qaupuquaupu meenipamu. Ooqaho qubake napai Ohongaho hasa hiireqi Kiristuhu dzapata oke mee hiiremi nohota bagenoma naatorai.

²¹Oonita nike ma napake eehahaite qanoqanononomaitorai oi ape bahe Ohonga teenai oke Kiristuhu botonaitemi eetorai. ²²Noi napake ttanga eeteqi Sumasa nome moitemi noi bodza ipinaho mumure naateqi ao qupa napahoke soopara eetorai.

PAUROI PUREKE KORITTITA TUUMAAMA NAATETAHO KHOABA

²³Oonita khooba apeho qubake anai te qeemaqi Koritti abi nikeke qupi temuta moorara? Oi ana nike ingonaita qubake ota biranataama naateta.

Noorake anai Ohongaho pengata hiirenita noo oi meeama naatapuko ana ao baatarorihe baamu. ²⁴Nookao, nikemaeho ai tatauma ooraiho qubake nike eehaha naate isanatorai. Oonita nike ai tataumaho oora ma qaarata oomi nanai nikeke ekake dzeimaqu oi bamuhe nanai nikeho baura etemni nikeho qupa qidzanatareihi hirorai ooqai oni.

2 ¹Oonita ana qupa nameta hee, Eto qupi temuta ana nikeho torota biranatemti heme ma bame nike suqobiremi nikeho qupa saqobaino. ²Oi anai nike heme moitemi qidzoke nike anake adzahahaitaqua.

³Oonita ana dzaira pepa bosabosa nikeho quba dzoobiremi nike tete nikeme pobitemi anai oho qupa qidzaqidzama nikeho torota qeemamake qupa qidzaqidza oi paha nikeho naatakoiqi hiriqi ana oke qeeteta. Oonihe oho amake anai nikeho torota biranate heme moitemi nike quba apema anake qupa qidzaitarota oi bamu. ⁴Oonita anai nikeho kokora minake eetorai oke nike eto arabidzainohe paha eto noo oi nikeke suqobidzainoiqi hiri qeesuhimi oi anata surupo ma ttidza hemenoma naateta.

ABIHO KAHOSAKE QAATARIDZONI

⁵Oonihe ana ttidza heme nameho noo bamu qaupuitaqu. Oi abi pasenanoma noi napake gama sesero eetetahe meenipamuke nikelake sesero eeteta. Mae qesa ma nikel noho nookami isanateta? ⁶Oi bamu, nikel ao ttutturateqi abi pasenanoma oke pobitemi anata isanatorai.

⁷Oonihe abi oke nikel eheitemi o eto nohota suqobidzana naatainoiniqi nikel kahosa nohoke ao qaateqa noke kharuba teetaridzoni. ⁸Oho quba naho dza oi hee, Isanate nikel poiqa noho dzasa eete ttapuitare. ⁹Nike oonomake eete noo qusubanoma naatareihi anai gee bosata qeetetanita ao meenoma naasuhimi anai paha oho hasahasa hiibakoi.

¹⁰Oonita teevo kahosake nikel qaatemti oke ana paha naamae qaatakoi. Oi anai Kiristuho tuhotuho abi ooqi nikel qupaqupa eete kahosa oke qaasubi. ¹¹Oi teevo bahe noho kahosa qaataama naatemti eto noi Saataho kakati teeta paha qeemaino. Oi noho anga ma kakati samane ooraike eto napa ruume naataino.

TTOROA NAGAPA ABIKE TE SINABIDZA HIIBARA OHO KHOOBA

¹²Qateqa Dzairamane, ana Ttorao nagapata biranatemti tete paana naatemti anai ota Kiristuho sinabidza hiibarota. ¹³Oonihe Ttitto dzaira nameho qiri minake eete saridzaama naateqi ana noko aipo biire Maketonia habata tuumaqi ooqata noke saridzeta.

QURU ABI OHONGAHOTA BEEDZAE GIIMORAI

¹⁴Oonihe haba ika ma ikata tuumorai ota Kiristui nanake dzeimami huhuru hiri tuumoraita Ohonga dzoobe! Huhuruho isakita nana noho

pobi hiiremi abi qesai Kiristuhu ura qidza nookaqi hiiisi eetorai.¹⁵ Oi nanai Kiristuke paanaitemi oho urai paha Ohongaho kokota dzuubami bagenoma naatorai.

¹⁶ Oonihe qesa nookaqi basesa eetorai nokoi sinabidzaho ura ma qauna nookami nokohota baatanoma naatemi noko oho qubake baata saridzorai, qate abi hiiisi eetorai ura teena oke nokoi nookami qaraqaranoma naatemi oke mai eetorai. ¹⁷ Oonita abi apei baura bamenoma eranomake eetemi isanataqu? Oi qesai tterettareho isakita Ohongaho noo hiiroraiho teteke nanai te iihoraidzara. Bamu, Ohongaho pengata nanai Kiristuhota beedzae giimaqi baura oke qere biireqi meenipamuke sinabidza hiireqi Ohongaho too naatorai.

PORO TONGO USAQEHO BAURA ABI DZADZANOMA

3 ¹Ana hiire oi te sama qusubahonidzarani. Qate qesai nikeho torota biranate sama qusubaiteqi bauraho geeba quseripo nokomeke abihoo quba paanaitorai ma noko paha qesaho geeba quba qasa hiirorai. Oonita nike nookami nanai geeba quseripo oonomaho isakita nike qoqopa eetorai mae? Oi bamu. ²Bosata nanai nikeho baura eetemi nikemae nanaho geeba naate oorai. Geeba oke qupaho geeta qeetemi ooraita abi oke paata isaite bamu ruume naataqu.

³ Ohonga qaraqaranomaho Sumasai posoho isaki naatemi nanai ooma baura eeteqi te oke sabina teeta qeetaranihe nanai nikeho qupata Kiristuhu isere qeetemi nikemae geeba oho mee naate oorai.

⁴Oonita Kiristui nanaho neta meenoma naatemi nanai meenipamuke Ohongaho qupa toobake eetorai. ⁵Nanai te sama nanameke nookami isanatoraidzaranihe noho beedzae isanatanipamuke eetorai. ⁶Oonihe noi nanake beedzaenomaitemi nanai sama agobaho geeba bahe gisihoro poro tongo usage oho tuhotuho naate oorai. Oi samahoi baatake moitorai qate gisihioio qanoqanonomaitorai.

⁷Oonita mooro. Mosei samaho hu noo qetaqeta baatanoma oke aimami isakiqata koinanoma naateta. Naatemi Isirae abi Moseho nese ma penga moora quba bitta eetemi qiba nomeke rikubiremi moota. ⁸Oonihe poike Sumasaho tuhotuho baura biranatemi oho koina ma dzapa pobi oi temuhoke suqobidzanipamuke eetakoi.

⁹Oi baura bosabosa oi abike qomaqoma hiire qaaqi isakiqata dzadzanoma qaata oonihe abike rike ma pobinomaitaquho baura poiqa biranatemi dzadza ma dzapa pobi nohoio minanipamu. ¹⁰Oi napaho baurai dzapa pobi minanoma naate ooraiho qubake bamu hu noo bosabosake nookami isaki naataqu.

¹¹Bosabosaho eepa namubami ipinaho gaabi oi peite koina minanoma naate qaarakoi. ¹²Ooho qubake nanai qupa too teeteqi too anaanama hiirorai.

¹³⁻¹⁴Agobake Mosei hee, Eto noko naho nese ma patiho koina bittake eetaino hiireqi qiba nome sengibeteta. Oonita kebanoke noho dzaza bamu naatemi Israe abi nokoi ttokaho nesema noke moomi isanateta.

Onihe nokoho qupa te uhubaranita nokoho pengata sinabidza agobake isaitemi nokohota pobiratoraidzara oke moohimi qupa nokohoi senginoma keke naatorai. Qate nanaho tete maina. Nanai teqaha Ohongaho dzadza qaanateqi qiba rikubiroraidzaranihe paata baiburorai. Oke eetemi Kiristuke noko kebanoke qupadzomaquko sengi oke kuibiremi qupa nokohoi adzahaha naatakoi.

¹⁵Oi nokoi nokome quba Moseho sinabidza agoba oke isaite qaimi eehe, qupa sengi nokohoi saqobaama naatemi arabirorai. ¹⁶Qate nana paata baiburo qaama nokoho qupai Sooparake pupubetemake oionita nokoho sengi oi bamu naatemi qupa paana naatakoi.

¹⁷Soopara apehoke hiibidzaranihe Ohonga Sumasa. Oi Sumasai ogamaqi qupa tonabetemi abi saqosaqo saridzorai. ¹⁸Nookare. Nike ma napake ao sengi geemami napai Sooparaho dzadza ma koina mooqorai ma napaho nese ma pati oi hiihihi oke aimaqi hiibudzake eete tuumami Sumasai banaite qaamake Sooparaho koinake napa mai eete soubidzakoi.

QARU ABI TTOKAHO QAPUNIHE NAKUI MEE QIDZA

4 ¹Oonita Ohongai qupa kokora nometa tuhotuho baura erake nanaho irita mootomi nanai oho quba peperataama. ²Nookare, quba midzanoma dzukudzukunake nanai te hesatoraidzara. Oonita nanai te abike ikobeteqi Ohongaho nooke noo quesama aim rasakiitie hiiroraidzarani. Baamu, noo qidza nohoke keke hiire paanaitemi Ohongaho pengata abi moomi meenoma naatorai.

³Qate quesai poi hee, Nanai oho mee mooraamaniqi hiirorai kaqa. Oonihe nokoi baataho pobi ooqi mooraama naatorai. ⁴Oi teevo quba bahe Kiristui Ohongaho birabira bagenomanipamu. Oonihe eto abi nokoho qupai noho quba adzahaha naate sinabidza qusubaitaino hiireqi ttokaho qoberobai nokoho neseke kotoromi Kiristuke noko moorama naatorai.

⁵Nookare. Nanai sama nanameke te qaupitoraidzara, baamu. Nanai Dzesu Kiristu Soopara napameho quba eeteqi nikeho kokora abi naatoraita noqaho noo ma pobi nikeho quba paanaite qaupitorai. ⁶Ohongai hee, Qupita dzadzai biranate baibudzareiqi hiiretanita noi napaho qupake baiburomi nana adzahaha naate Dzesu Kiristu Ohongaho birabira qidza dzapanoma noke dzaga boboto gesina naatarai ooni.

⁷Oonita nanai isaki dzapanoma oonidzaranihe ttoka qapuho isakita mee qidza nohoke abiho quba pattabetorai. Oke eetemi abi bamu qapu nanake qaupuitaquhe Ohongaho beedzae ota biranatorai ooqaho hasa hiibaridzo. ⁸Oho qubake nanai kaipoke saridzoraihe, nanake qahitotaquho tete baamu.

Qangahasita biranatoraihe nanai ota peperataama. ⁹ Abi nanake seseroitemi Ohongai nanake gaubidzaama. Nokoi teetoraihe nanai baataamani.

¹⁰ Oi Dzesui baatetake nanai qupadzomaqi tete oke suimaqi tuumami oho isakita Dzesuho qaraqarai paha nanaho oora ma qaarata paana naatorai. ¹¹ Qupi ma sau samaneke nanai Dzesuho quba oora ma qaara eetemi baatai nanake sudzabetorai oonihe oke eetemi qaraqara nohoi paha ttoka sama nanahota paana naatorai. ¹² Oonita baatai nanake gaahimi oho meeke nike qaraqara mai eetorai tete oioni.

¹³⁻¹⁴ Qetaqeta teei hee, Quba erai meenoma naatakoi hiireqi anai oho isakita ao noo hiiire. Oke geeta qeetemi ooraiho qubake nanai paha oho tete ma pomata noorake hiiire, Ohongai Dzesu Soopara napahoke aim a tukutoqi oho qesa nanake nikema gama tukutoqa isaki qidzata paanaitemi dzapanoma naatakoi.

¹⁵ Onita mooro, nanai baura samaneke eetorai oke teevo quba eesuidzaranihe oho mee qidza nikeho irita biranatem ike totoho minaiteqa Ohongaho hasa ma gegema hiiromake nee ma bau nohoi asusu naatareiqi baura oke nana eetorai.

POIQAHO BAME OI DZAPA POBIHO DZEBIDZEBI

¹⁶ Tete oke qupadzomaqi nanai peperataama. Meeke sama dzeuboraihe qupa khata nanahoio qupi ma sau samane tukubaqi battigara naatorai.

¹⁷ Oonita qangahasi quesai isakiqata nanaho robeta biranatoraihe oho ipike nanaho dzapa pobi meupunoma naatakoi.

¹⁸ Erake eete oorai. Poike ao paana naatorai oi bodzanomanita ooqake keke nanai te qupadzomaqi baura eetoraidzaranihe biranataamake oorai oi bamu dzaetaqu oi dzakapanita oho baura mekeqoma eetoraita mooro.

TTOKAHO BARUBA BAHE QUSUHO NAGA

5 ¹ Erake qupadzomare. Ttoka sama napahoi barubaho isakinita oi rubenga naatemi oho qanga bamu. Oi Ohongai qusuta napaho quba naga dzakapanoma abi botoma gootaama oho isaki teeke roibetemi oorai. ² Oonita napai ttoka samata heme saridzoraiqi qusu naga napameke dzaamotare dza minake eetorai. ³ Oho dzake eeteqi hee, Ota bamu habana gottai ooraiquihi hiirorai.

⁴ Oi napai barubaho isakita ooraiqi idze ma mare hiireqi kaipota oorai. Oonihe napai te ttokaho sama napame sepeke ai biidzareiqi dzaodzao eesuidzaranihe qaraqara usaqeke dzaamotomi oi sama agobake nukuromi napa oho qidzata ooraquho qubake dzaodzao eetorai. ⁵ Oi Ohonga noomae oho tete hunatemi napai ota qeemaridzoho qamodzamodzake noi aq napake Sumasa moitemi baura eetorai.

⁶ Oho ttidza qidzaqidzata ooraiqi nanai saninoke adzahaha naateqi hee, Sooparaho neta napaho nagapa ooraihe oke mai eetaamake

ooraquta baruba oi poiqaho quba isanatoraiqi hirorai. ⁷Oonita ao nesema mooqoraihoke te qaupuitaraidzaranihe mooraamake ooraihoke qupadzomaqi oora ma qaara eetorai.

⁸Oho quba qesa ma nanai ao samaho baruba nanameke qaate nagapata tuuma qubake te ququimoraidzara. Baamu, ota Soopara saridzakoi hiireqi qaki ma naki eetorai. ⁹Oonita nanai barubata ooraquni mae qusuhu nagapata tuumaqu oi teqaha baura nanahoke hoteitoraidzaranihe oonomake eete tuumami Ohongahota bagenoma naatorai.

¹⁰Oonihe oi nana keke bahe napai iso keke Kiristuho dzagata qooromi noi napaho oora ma qaara ttokahoke gama moo pobitemi qidzani mae qanga oho isakita noi kebanoke ipi ma habara moitemake napame quba aimakoi.

OHONGAI TETE QIDZA TEENA KEKE BIRAITEMI OORAI

¹¹Oi abi qesaho quba attinomanipamu naatakoita nokoi ikanomake eete sepeke Soopara napameke saridzaqu hiireqi nanai abi minarama niuke qupanomaitorai. Oke Ohonga mooraihe qesa ma niuke ao tete nahoke qupadzomorai mae bamu? ¹²Oonita nikemae nanaho geeba naate ooraimi anai bamu oho noo paha eehahaitaqu.

Onihe quesai mee oke riiteqi sasake sooroqi nanake qomaqoma hiiremi niuke oho ipike noo apeke noko pobi hiibaqu? Oke ana hiire. ¹³Oke teeho quba hiibaamanuhe nikemae Ohongaho pengata tee ma teeta qidzanatareihi hiroraita nookare. Oonita nokoho noo oke niuke nookami nanai noo buribaro eetoraini mae meeke hirorai?

¹⁴Tete erake eete oorai. Kiristui dzasaho tete biraitemi oi nanake qoro teetorai. Nanai hee, Kiristui abi minaraho quba dzasa eete oho habarake baatemi oho qubake baatai eto tee ma teeke mai eetaino. ¹⁵Noi minaraho habara baatemi eto abi gama baura nome ma nomeke eetainohe baatetaho habara nokome Kiristuke qupadzomare. Noi qoridze qaraqarata ooraita niuke noqaho quba oora ma qaara qidza eetorare.

¹⁶Oonita ttokaho geeba oke nanai agobake gattiqa qusubaite qaatani kaqa. Onihe Kiristuho sinabidzata napai noke gesina naateqi bamu paha ttokaho geeba tee ma teeke qusubaite tuumoraqu, baamu. ¹⁷Oi teeho bahe teei Kiristuho pobi naateqi ota usaqe naatorai. Agobai bamu naatemi abi usaqe oi ooraita mooro.

¹⁸Oi Ohongai Kiristuke dzoobire quratemi noi napake Ohongama teenaitemi oi quba sepe bahe Ohongaho boto popo kekenita dzebidzebi baura oho qetta ma kokoke noi nanake moitemi nanai niuke Ohongaho robeta dzeimami niuke noho dzaqata biranatorai. ¹⁹Meeke ana hiire, abiho kahosa huba baha biirorai oke Ohonga mooqi Kiristuke dzoobiremi ttokata Maiho quba eeteqi kahosa napahoke qere biireqi napake Ohongama teenaitemi nanake baura oho koko moitemi oorai.

20-21 Oonita Ohongai nanake oho qaupuqaupu hiiremi nanai noho too naate Kiristuhu quba eeteqi nikeke hee, Ohongama qesa dzaira eetorareiqi hiirorai. Oi Dzesui kahosa ruumenihe Ohonga hiiremi noi kahosa napahoho tteki aimami Ohongai noho baura qidza mooqi napake rike ma pobiho isakita mootomi oorai.

QARU ABI NOKOI ABI MINARAHO BAURA EETORAI

6 ¹Oonita Ohongama baura oho ttaiqa naate ooraiqi nanai nikeke hee, Ohongaho baura qidza nikeho irina biranatorai oke qerepasa etainohe qaupuitare. ²Oiqi hiiroraini qate Ohonga noomae totoho erama hiirorai, Nii areare hiirorai bodzata ana nookorai ma bodza ooqata ingonaitorai ooniqi hiiroraita mooro. Areare hiibaqu ma ingonaitaquhu bodzaio poiqanita nike oho bame qere biiremi noi nike qidzaitakoi.

³Nike nanaho tete mooro. Nanai bauraho poma tee ma teeke riitaama oonita oho midza baamu. ⁴⁻⁵Nanai Ohongaho tuhotuho abi ooqi isaki ape ma apei biranatorai ooqata paidzasuiqi battigara naatorai oi kaipo ma qangahasini mae, seebe ma meerani mae, teeta ma suutani mae, sokasoka ma garugaruni mae, iiha ma dzoobidza bamenomani mae, bakena gehigehini mae quba ape? ⁶Oho bisata nanai hutingi naate quupa saasarima orai.

Nanai Sumasa qidzata dzasa meenipamuke eete ipibireqi gesina aimaqi baruna heenata heme baura eetorai. ⁷Nanai rike ma pobiho koo ma taangake boto pobi ma magenaite Ohongaho beedzaema sinabidza meenipamuke hiirorai.

⁸Oonita nanaho isere qidzani mae qanga biranataqu ma nanaho dzapa peitaqu mae qurataqu oke hiireqi nanai pekhure teetorai. ⁹Qesai nanake hee, Ikoiko abi ooniqi hiiroraihe quesai hee, Meeniqi hiirorai oonita quesai nanake gesinanihe quesai ruumeni.

Qesai nanake gou biireqi baataho pobi oniqi hiiroraihe nanai ikanomake eeteqi baataamanihe eehaha naate tuumorai oho khooba era: ¹⁰Nanai quupa bamema ooraihe paha quupa qidzama oorai. Nanai abi habana, quba samaneho dzore oonihe paha quba qesa samaneho maikhamentoi naate abi samaneke meupunomaitorai, oioni.

¹¹⁻¹²Oonita Koritti abi nike nookare. Nike nookami nanai nikeke qahitotorai mae? Oi baamu, qahitotoraidzaranihe nikeho quba quupaqua eeteqi too saqoroqi nikeke sogo samaneke moitorai. ¹³Oonita oho ipike khametoi paise too teetoraiho isakita nike paha adzahaha naate nanake hoobidzaqu mae?

NAPAI GAMA OHONGAHO BIIRI OONI

¹⁴Qate paha erake qupadzomare. Rike ma pobi oi pasenama qesa dzaira eetorai mae? Oi bamu dzadzana. Nikei raaba abi kiringanomama

quesa qahiqahi eetaino. ¹⁵Kiristui Iibadzama te qesa dzaira eetaamanita ai tataumanoma nikeli eto Ohonga ruume naate nokoma qesa dzaira minake eetaino.

¹⁶Nike moomi Ohongaho Biiri ma qoberobaho gisigisi oi te qesa dzaira eete qopa teenaqata ooraidzara. Oonita Ohonga hiiretaho isakita napamae ttaike Ohonga qaraqaranomaho biiri naate oorai. Oi noi hee, Ana naamae nikema oora ma qaara eete ota qopa koobire qaaqa nikeho Ohonganipamu naatemi nikeli naho qeseba abi tupu naatorakoi.

¹⁷Oiqi hiireqi Sooparai hee, Eto raaba abiho quba ngiinginoma teeke hesatainohe nokoho neta tta eeteqi sama nikeme naho quba qaheburomi ana nike amaki eetakoi. ¹⁸Oke eete anai nikeho mai gotta naatemi nike naho geseba khata ma khameto naatorakoi. Totoho oke Ohonga Soopara beedzaeho maikhatai hiiroraita napamae gama qusubaitare.

7 ¹Oonita Dzairamane name, Ohongai naru bamenoma oke napake moitemi oorai oi paha samane. Oho qubake maka ma kanesa ape ma apei napaho gisi ma samata peitorai oke gama kuibire akobeteqa Ohongake ququimaqa sasarinpamu naate qaarare.

KORITTI ABI QUPA BURISI EETEMI PAUROTA ISANATETA

²Oonihe nanai te nike guume eetara te sesero eetara te tee ma teeke eetaranita eto nanaho nookami qanganataino. Ana bosata hiire, ari oke paha hiibi.

³Napai eehaha naataquni mae baataqu oonihe nanaho qupai nikehoma qesa hongasirorai. Oonita naane quba nanai sepeke nike qomaqoma hiibaqu, oi baamu. ⁴Anai bamu nike ikobetaqu, nanai kaipo ma qangarebata ooraihe nike nanaho nee ma bau naatemi oho ttidza qidzaqidza nanata biranatem i nanai oho qaki ma nakinoma naatorai.

⁵Oi teeho quba bahe nanai Maketonia habata biranateqi sama qidzanatarotahe baamunipamu. Kaipo quba minake eeteta. Abiho qaa ma dzauba nanake sengibetemi meeke nanai nakuta atti ququimata.

⁶Ququimami Ohongai nanake too teeteqi Ttittoke dzoobiremi ota nanake saridzeta. ⁷Ooqaho quba keke bahe noi nikeli kokorata qidzanateta ma nikeli isere qidza mootoqi hee, Nike naho dza ma dzaodzao minake eetorai ooiji hiiremi naho qupa qidzanipamu naateta.

⁸Oi gee bosabosa anai nikeli quba geetemi nikehota ttidza hemenoma naateta oonihe heme oi bodza teenaqaho isaki naatemi oi anata paha gattiqi isanateta. ⁹Oi teeho bahe gee oi nikeli isakiqata ttidza heme moitemi nikeli ao qupa burisi eete tete nikeme pobitemi Ohongai nanaho baura oke moomi teqaha nikeli sesero eetara ooqaho qubake anata paha isanatorai.

¹⁰Oi abi ttokaho quba sepeke heme saridzeqa oho ipike baata saridzakoi. Qate Ohongaho baura quba heme oonoma teeke saridzaqu

oke saridzeqa qupa burisi eeteqi qidzanatakoi. ¹¹ Oi ana nike oho heme moitemi nike nookami Ohongaho sagi naatemi nike te basesa eetaran. Nike atti eete roqobetemi nikoho qupa pobiratem i nikoho noo qusubaho dza ma dzaodzao peitemi nike oho dzudzu ma sogimo naate oorai. Oke eetemi nikoho qanga ao bamu naateta, dzoobe.

¹² Oonita ana gee oke qeeteqi teqaha sagi ma oho kabiraqake qupadzomaqi qeetara. Nanai nikoke qupanomaitemi Ohongaho pengata nanai nikoho kokora baura eetoraike nikie qupadzomaqa qusubaitakoiqi hiire qeeteta. ¹³ Qeetemi nikoho oora ma qaara ao pobiratem i nanai te ooqaho quba keke qaki naatoraidzaranihe Ttitto baaqi nikoho isere qidza mootomi noomaevo qupa qidzanatem i nanai paha oho quba qaki naatorai.

¹⁴ Oonita Ttittoi nikoho torota tuumare boohimi nanai nikoho quba eeteqi noke pobi hiireta, Maqa Koritti abi nokoi nanaho noo isaiteqa qusubaitakoiqi hiireqi noke dzoobireta. Dzoobiremi nanai hiireta oi aoke meenoma naatemi nike moomi nanai hiire baaorai noo oi mee kekeni.

¹⁵ Oho quba Ttittoi nikoho torota biranate moomi nikie ququimaqi noke atti irita saridze noho noo ao qusubait soubiremi noho qupai tukubaqi nikoho hasa hiiretai hiirorai. ¹⁶ Oonita anai nikoho qupa toobake eeteqi oho totohota Ttitto pobi hiiremi meenoma naate ooraiho qubake naho qupai qidzanipamu ooni, dzoobe.

QESA KOKORA QIDZA EETORAQU OIO KIRISTUHO TETE

8 ¹Qate paha Maketonia oko ma botoho noo teeke nanai nikoho quba paanaite. Oi nokohota adzahaha biranatem i nokoi ao ohonga ma tatabi naatorai. ²Oi nokoi ttuma ma quruma ma qubaho qangahasita ooraihe te oho toronata taatara. Baamu, sinabidzaho dzaodzao nokoho ttidzata qaitemi nokoi quba samane kiridza quba ai biireqi oho dzore naate oorai.

³Anai nese namema moomi nokoi qogoamake moiteta. ⁴Nokomae tototo hiireqi hee, Abi ttumaho kaipo Dzerusaremuna oorai nanai isanate ttaike nokoke qonoqono moitareqi hiireta.

⁵Nanai nokoho qupa tonabetemi nokoi qupa ororo eete moohimi Ohongaho dzanita nokoi oho isakita ao hairiamake qupa ma sama nokome Ohongaho quba mootoqi nanake hee ma heeta quba moiteta.

⁶Oi nanai bosata Ttitto dzoobiremi noi nikoho baura eetemi oonomaho isakita nikie qupa burisi eetemi noi oho isere nana moitemi nanai poiqa noke ohongama tatabi oho tete paha nikoho torota paanaitare hiireqi noke gee erama dzoobihibi oonita nikie oho quba adzahaha naatara.

⁷Oi nikie quba samane, ai tatauma ma nakanoka ma hibahiba ma dzaodzao qesaquesa ota nikie ao isanatoraihe paha quba nikemek qonotaquho pomake nikie aoke gesina naatareihi hiire. ⁸Tototoqaho

qubake ana te hiidzaranihe qesai ao oho beekho eetemi nike quba qonotoqi peiota aimare hiiremi abi minarai oke moo hasa hiibaridzoni.

⁹Oonita tete erake qupadzmare. Dzesu Kiristu Soopara napahoi bosata nikeho quba dzasa minake eeteqi sama nome qoredza eetaranie quba tobe sumanoma nome nikeho quba biire soubiremi nike oho meuputa ooraita nike oho tete suimare. ¹⁰Oi ana moomi nike oho ttaiqa naasuqa sama nikemeke hoobidzakoi.

Oi nike tii teemuta poma qidza qesaquesaho quba adzahaha naate qeematanita paha eraho pomata ipibidzoo. ¹¹Nike oho dza eete sohorotanita dzaodzaoma soubidzare.

¹²Oonita quba ape ma apeke qonotaqu oho qubake eto teei gimushta eeteqa hee, Quba oorapuko moitaroriqi hiibaino. Nikeho isaki ooraihota nike moitemi bagenoma naatakoi.

¹³Qesa nikiei meupu nikemeta giimaqa qesake moitemi idzoidzo naataqu oio tete, ma oi bamu nikikeke sesero eetaqu. ¹⁴Oi poiqa nikeho meupui habana gotta nokohoke isakinomaitemi bodza teeta nikemae qubaho dzore naatemi noko oho qesa nikikeke too teetaridzonita ooqata iso keke naatakoi.

¹⁵Paha teena oke sinabidzata qeetemi oorai. Oi hee, Teeho isaki hee eete perebami oi temu oho dzore noho iisuta biranatemisaki nophohoi idzoidzo naatorai ooniqi hiiroraita qupadzomo!

BAURA ABI QESAHO KHOOBA

¹⁶⁻¹⁷Oonihe Ttitto noomae adzahaha naate ao nikeho torota baura oke ipibidzare hiireqi qeehibita moomi oi anaho dza keke bahe nohonita Ohonga dzoobe!

¹⁸Noi qeehibihe abi dzapa pobinoma oko ma boto tupu samaneke sinabidzata qanoqanonomaitorai (oi Rukani mae Aporoni mae ape?) noke nanai Ttittoma dzoobiremi nopomae tuusubi. ¹⁹Noi oho dzapa pobinomanie paha oko ma boto tupu qesaquesai pui nokomeho quba noke uhutomi noi napake hoobireqi Dzerusaremu abiho quba dzaodzaoma ttuma ttuttuitaraita Ohonga nookami nee ma baunoma naatorai.

²⁰Noi nana hoobire ttuttuitaraiho qubake eto qesai nookaqi hee, Oberama eetoraiqi qupadzomaino. ²¹Oi nanai Ohongaho neseta qupa sasarima baura eetoraiho isakita paha abiho neseta oho sasarima ooraike qupadzmare.

²²Qate paha abi teei nanake hoobire baaorai noke nana moomi abi meenomanita noi nikeho noo qusuba nookami oho dzaodzao oi noho irita peitemi noke nanai paha nophoh gainene uhutomi tuusubi. ²³Qate Ttittoi abi ape bahe anai nikeho baura eetoraimi oho hobihobi abi oni. Qate abi eseri oko ma boto tupu qesaquesaho pui naate hoobire baura oho ttaiqa naatorai oi Kiristuhota gama nee ma baunoma naatorai.

²⁴Nookare, nanai nikehoke nookami kokoranomanita abi hohoqa erake dzoobiremi nokoi nikeho torota biranatemake nike ao bageke eete nokoke kokora eetakoiqi qupadzomaqi nanai dzapa nikehoke quesaho pengata qusubaitemi nike oho qesa Kiristuho oko ma boto tupu qesaquesata baura abi nokoho dzapa qusubaite soubidzare.

ABI MINARAKE HOOBIDZAROTAHO QONOQONO

9 ¹⁻²Maqa, Dzerusaremuta Ohongaho abi tupu kaipota ooraike nikel hoobidzaridzo oke anai ikaqi hiireqi qeetaqu? Baamu, nikemae ao oonomake eetareiqi qupadzomorai kaqani. Oi anai Maketonia abike hee, Oore Koritti abi ma kara nokoi abi oonomaniqi hiirorai. Anai hee, Nokoi ao sauqata tii temuta sohoroqi ttuma roibetemi oorai. Hiiremi dzaodzao nikelohi minara ma nokoke eepa moitorai.

³Oonihe anai nikeho hasa hiiqi paha hee, Eto sapara naataino hiireqi dzairamane erake nikeho torota dzoobihibi. Oi ana hee. ⁴Eto Maketonia abi anama nanai qeemaqa moohimi nike roibetaamake oomi napata midzanova naataino hiireqi ao seike nikel qupanovaite. ⁵Oonita anai abi dzoobiremi nikel qupanovaite nikel ttuma ttuttuitemake agoagonoma naatakoi. Oonihe eto anai tototo hiiremi agoago oi baruho isaki naataino hiireqi ao sauqata hiire.

⁶Tete erake eete oorai. Teei norotu biireqa mee oberaqake aimakoini qate teei gigi minake biidzaqu noi paha meupu minake saridzakoita qupadzomare. ⁷Ohongai dza eetemi abi too inainama quba moitaridzonita teei quba qonotaqu noi eto bame eete ttidza qoreqorema moitainohe qupa nometa adzahaha naate isaki apeta moitaqu oke baruna heenata ao moitare.

⁸Oi nikel quba nikeme moitemi bamu naatakoiqi eto qupadzomaino. Baura kira hiiroraiho isakita nikeho quba haba habara biranatakoqi Ohongai hiiremi ooraita noho baruna heena ma meupu oke qupadzomare. ⁹Erake qeetemi oorai. Hee, Abi ohonga noi abi qubaho dzore naatorai nokoke qupadzomaqi iisunomaitoraita noho tete rike ma pobi oi agoba qaarakoi.

¹⁰Oonita gottarake dzooho mai moitemi dzaarorai ma pattake abi moitemi muunoraiho khooba ape bahe Ohonga teenanita noi quba tee ma teeho biidza ma suuna nikel moitemi baura qidza nikelohi paha qoridze meupunoma naatakoi. ¹¹Oonita nikel iisu ao peitemi nanai pui oho dzapa teek erana hiiremi nikel baruna heena nikemeho quba eeteqi Dzerusaremua abi habanake moitemi nokoi aimaga Ohongaho hasa minake hiibakoi.

¹²Oonita moomi baura erai Kiristuho abi habanake moitaqu oi ooqaho quba keke ooraidzaranihe moitemi nokoi aimaga Ohongaho hasama gegema hiibaqu quba eseri ooqata meenoma naatakoi. ¹³Ma paha nikel

ttaike ttuma ttuttuiteqa Dzesu Kiristuhu sinabidzake mee hiiremi abi sigina oorai nokoi mooqa Ohongaho subesube hiibakoi. Oi teeho bahe nike kaiponoma nokoho bame mooqi ubatu nikemeta giima nokoke moitorai oioni.

¹⁴Nokoi moomi Ohongai baruna heenaho tete biraitemi nike tete oke qaupuitemi nokoi nukeho dzaodzao minake eete Ohonga dzoobe hiibakoi.
¹⁵Oonita qonoqono qidzaho maikhata ape bahe Ohonganita buububu!
Mae totoho apeta hiiremi isanataqu?

QARU ABI KOIDZAHO TETEKE PAURO QAUPUITETA

10 ¹⁻²Qate nukehota quesai anake hee, Noi kharata ooqi noo tatangake hiire qeetoraihe noi nanaho bisata baaqi subate kebake hiiroraiqi hiireo? Idze! nanai nukehota bisata biranate noo tatangama hiibaquho isaki oorai. Oonihe oi nukehota midzanoma naatakoita nanai kharata ooqi noo bamenoma qeetemi isaiteqa qusubaitemi nanai baaqa nikema noo keba ma dzapata hiibaridzoniqi hiire tete oke aimorai. Meeke Pauro ana naamae Dzesu Kiristuhu quba eeteqi keba ma dzapata nukehotorota inoinoma noo hiibare dza eetorai.

³Oi naho dza oke eete oorai, oonihe Ohongaho baura etemi tee ma teeta basesa biranatem ikeba ma dzpaqata keke noo hiiremi bamu isanataqu. ⁴Maqa, nanai koo ma tangama qaa eetorai oi te ttoka pepepeho isaki oonidzara. Baamu, oi Ohonga beedzaenomaho isaki. Noho koo ma tangama qaa etemi basesai taatorai ma qupa dzohidzohi sasai bamu naatorai.

⁵Ma quba naane ma naanei qiba peqipeqita Ohongaho nakanokake qirutomare hiibaqu, iiha ma dzoobidza oonomake nanai gama sorubire aimami Kiristuhu tete peitorai. ⁶Oonita ape ma nukei basesa eetaqu oke nana ao sorubire aimami bamu naataridzonita qupadzomare. ⁷Qesa nukei sasake sooroqi sama nikemeho nookami Kiristuhonita hee, Pauroi nanake ikaiqi hiibaquiqi qupadzomorai kaqani. Oore, nukei Kiristuhonihe nanai nukeke noo hiirorai oi paha Kiristuhu kekeni.

⁸⁻⁹Nookare. Nanai geeta tototo hiirorai oi Ohongaho beedzae oonita oke nanai qaupuitarai. Oonihe nukeke rubengaitareiqi te qupadzomoraidzara. Oonita eto oho atti eetaino. Baamunipamu, qidzaita qubate beedzae eetorai oonita ana bamu oho midza hoho eetaqu.

¹⁰Totoho oke ana teeho qubate hiidzaranihe quesai sama qusubaiteqi hee, Pauroi kharaqata ooqi noo minake qeete dzoobire baaoraihe noi noomae baaoma nanai moomi noo kebakebama hiiremake nanai oho ngiingi eetaridzoniqi hiiroraiho isakita ana oho noo ipi hire. ¹¹Oonita basesanoma nuke erake qupadzomare. Nanai geeta qeetorai oi baura nanaho kekenita oi nanaho habara naate nukeke dzaga bobotoqa boto koko eetakoita qupadzomare.

¹²Qate abi qesa haba kharata baaqi nikeho banaita naatare hiireqi qesa bitta ma kaka eeteqi quseripo geeba nokomeke banaite banaiteke tuumoraihe nanai oho qesa bamu. ¹³Ohongai bauraho kamo nana moiteta oi nikeke sengibetemi ooraita nanai baura naname qaupuiteqi te sepeke dzapa nanameke ai qusubaitoraidzara.

¹⁴Bamu, nanai bosata baaqi te habake hoteitaranihe qeemaqi nikeho heme baura eete sinabidza qidza hiiremi nookatanita nike nanaho pobi ooni. ¹⁵Qaru abi qesai mainata baura eetemi nanai te ttanga naname ota mootoqi qaupuitaraidzara. Oonihe nanai nikeho baura eetemi nike ai tatauma saridzeta. Oonihe nikehota oho meupu hee eeteqa paha qesaho irita perebaqu oho qupa toobake nana eete oho beedzaeke eetorai.

¹⁶Oi sinabidza nikehota hee baamake nanai paha nikeke dzongobeteqa haba agiagi qesata ipibire sinabidza hiibakoi. Oi nanai bamu baura abi qesaho dzoota qeemaqa baura nokohoke karabetaqu, tete oke qesai iihoraihe nanai baamu. ¹⁷Oi nanai hee, Teei dzapa teeke qaupuitareiqa Ohonga Sooparaqaho dzapake qaupuitare. ¹⁸Oke hiroraita abi teei dzapa nomeke qusubaitemi bamu isanataquhe Soopara noomae teebo dzapake qusubaitemi isanatakoi.

BAURA ABI OBERAOBERAHO KHOOBA

11 ¹Ana hoore noo gattiq a teeke hiiremi eto nookami qanganatainio. ²Oi ana eraho qubake hiire. Anai dzaodzaoma Ohongaho quba eeteqi Kiristuho ata pobi saridzareiqa atapa boseba oba qoororaiho isakita anai nikeke gaigai eetorai. Eeteqi nikeke hee, Apu mee nikemeho beebe eetareiqa hirorai.

³Oonihe ana qupadzomami nikeho qupa sasari naate Kiristuqaho qupa toobake eetoraquni mae dzotatai ttenittenima Qeebake ikobetetaho isaki naataqu? ⁴Oi teebo bahe nanai Dzesu ma noho sinabidza ma Sumasa nohoke nikeho torota mootomi isanatoraihe teena: Obera abi teei baaqi Dzesu ma Sumasa ma sinabidzake nikeho pengata ngingirobe eetemi maina naatemi nike paha noho teteke iihaquni kaqa, oho qupake ana muune.

⁵Nookare, abi naga hiibi nokoi sama nokomeho nookami qaru abinipamu oonihe nike qupadzomami nokoho isaki nahoke riite orai mae? Oi ana moohimi baamu. ⁶Meeke nokoho totohoi mutunomanini nahoi keba ma dzapa. Oonihe nike ao tee ma teeta moomi nahoi nakanokai adzahaha bahe asusu oni.

⁷Oonihe anai nikeho torota sinabidza hiireqi sama nameke bai hiireqi nikeke ai teka qidzata mootota oho ttuma quba ana hiibaama naatemi ooqata oobera naateta kaqani. ⁸Oi sinabidza tupu qesaquesai adzahaha naate ana ttuma moitemi ana ooma nikeho baura eetotanita anai ikaqi hiireqi ttuma nikehoke ingonaiteqi nokoqahoke aimata?

⁹Oonihe anai Koritti abi nikoho bisata qaatata naho qepe ma haba baamu naatemi oi eto nikoho bame naataino hiireqi anai te nikoho neseta quba teevo pupu hiivara. Oonihe Maketonia haba kharaho dzairamane qesai baaqi ana hoobireta. Ao eetetanita ana nikoho pengata bamu nenesa hiibaqu. ¹⁰Pupu ma nenesaho pomake ana Koritti nagapa ma Girisi abi minara nikoho torota gesina naataranita Kiristuho pengata anai poma oke potti biiremi oi naho nee ma bau naate qaarakoi.

¹¹Anai te nikoho gottae eete oonomaho totohota hiiroaidzara. Ohonga moomi oi bamu. ¹²Oonihe abi qesai sama qusubaiteqi ttaroke hee, Nanai qaru abi Pauro ma karaho isaki ooniqi hiirorai. Hiireqi nokoi ikake eeteqi nikoho ttuma nokome quba aimorai? Nanaho tete mainanita nokoho khooba ota paana naata qubake ana nikoho ttuma name quba bamu aimaku, bamu dzanadzana!

¹³Nokoi obera abi ooqi abi ikobeteqi hee, Nanai Kiristuho qaru abi ooniqi hiireqi sama nokome gimuttaake eetorai. ¹⁴Ma oi teevo quba bahe Saatai tete oke biraitapeqi sama nome gimutta eeteqi hee, Anaio dzadzaho angero ooniqi hiiroa.

¹⁵Oonita qesai noho ttarita qeemaqi tete oke iihaqi sama nokome gimutta eete hee, Kokora abi qidzaniqi hiiroraihe suheqata nokoho baura qangai paana naate nokoke too pasere eete teetakoita qupadzomare.

PAUROI NOKO QERE BIIREQI BAME MINAKE AIMA QAATA

¹⁶Anai quseripo bamuhe, nikehota qesai nookami anai quseripohoh isaki ooni kaqa. Oionita nike qaatemi ana oho qesa qepuqepu gattiqa hiibakoi. ¹⁷Hiibakoihe oke bamu hee, Ohongaho noonipi hiibaquhe gattagattaho noonipi hiibakoi.

¹⁸Oi qesai ttokaho isakita hiiremi ana paha sepeke hiire. ¹⁹Oi teevo bahe qesai qepuqepuho isakita hiiremi qesama nikiei quseripo noo nookami bagenoma naatorai.

²⁰Noo oi era. Qesai sama nokome qusubaite nikike sutasutata mootaquni mae, kapura nikehoke muunaquni mae, nikike koseta biidzaquni mae, urupusa eetaqu, oonomake eetemi nike naane quba oke qaupuitarai? ²¹Nokoi eetoraiho teteke naamae aimama naatemi nike anake oho iga hidzo? Oionita nikiei quseripo nokohoke qaupuitemi ana paha naamae sama qusubaho tomidza quseripo nooke hiiremi nookare.

²²Nokoi Dzuta abi oonihe anai oho qesa Dzuta abi. Nokoi Isirae abi oonihe anai oho qesa suqobidza abi ooni. Nokoi Abaramuho biidza ma suunanihe anai paha. ²³Nokoi Kiristuho kokora abi ooni kaqa. Oonihe anai nokoho isaki oke riitanipamuke eetorai, quseripo noorake nookare.

Heme baura samanenipamuke ana eetorai, sutasutu samaneke saridzorai, kittikotti gesina naatorai oi gattiqa bamu. Qupi ma sau samaneke ana baataho tomidza naatorai. ²⁴Oi Dzuta abi anake qupi boto

teenake gabeho biireta, oonihe Roma abi hee, Eto gabeho 40 naatemi baatanipake eetaino hiireqi nokoi 39 isaki ota qoorota.

²⁵Qate qupi taparike nokoi anake qainima buribaroke teeteta, qupi teeta nokoi anake omama teeteta. Ma qupi taparike sisimama gama rubenga naateta, qate bodza teeta anai sisimama saru naateqi khakhoro biire oomi iihai mootota. ²⁶Oi ana teteta tuuma ma baaba eete qaimi oba tee ma teei sooromi biire qaibi. Guume abi anake siko ma bagi eetorai oke anai oko patta eetorai. Ma ana qangahasi maina paina saridzorai oke abi noo maina painanomaho botota saridzorai, oke nagapa maina painata saridzorai, haba habanata saridzorai, besa qausuta saridzorai ma paha naho quesamane qesai obera naatemi oho kaipo saridzorai.

²⁷Baura bamenoma samaneke ana qere biirorai, bakena attinoma samaneke geemorai, sebe ma meera samaneke moorai, quba samaneho hutingi naatorai, qepe ma haba bamu naatemi dzapa teetorai. ²⁸Quba naane ma naane anake sasata ibo eetoriahe oho tongo neta anai qupi ma sau samaneke Ohongaho oko ma boto tupu qesa samaneke soopara eetorai. ²⁹Oi teei toronata taatemi quba oi ao anake hesatorai. Ma teei Kiristuhota teeke qomaqoma hiiremi naho humamutu ao biranatorai.

³⁰Nookao, baura oonoma keke anai eetoraita quseripo noo oke qaupuitareiqa qaupuitakoi. ³¹Oke Dzesu Soopara napameho mai Ohonga agoagonomaho pengata ana hiiremi nookoraimi ana hiibi, noo oi obera bahe meeni.

³²Anai Ttamasiko nagapata oomi abi qiba Areta noi hiiremi noho kiapei dzudzu ma sogimo nomema nokoi gama nagapa oke ogamaqi naho qirike eetota. ³³Eetomi quesamane nahoi anake kamonaiteqi seike nagapaho tapata anake ekama qogobiremi qurateqi anai kiapeho pobiamma naate atti tuumata. Bauraho bame oonoma samanei naho irita orai.

PAUROHO BAKU MA NAMESE

12 ¹Oonihe ana bauraho isere name sepeke kharaitemi bamu isanataqu. Oho qubake qeemaqi Sooparai anake baku ma nameseta banaitemi oorai oke poiqa paanaisubi.

²Nookao, agoba tii 14 biranataamake oomi anai abi ikanomaho isakita ooqi qupa khata namema Kiristuhu Sumasama qesa hongasire ooqi noi anake aimai pei qusu nagapa bisanipamuta biranateta oke ana bageke eete qupadzomata. Oonihe anai samama peitetani mae, neseke qoroqi mootani mae, ikanomake eete moota oke ana khoukhau. ³Oonita hiibi, Samani mae, birabira apeta ooqi moota oke ana ruume naate, Ohongai noqe gesinanihe meenipamuke ana moo qupadzomata.

⁴Qusu haba bisanipamuta biranateqi anai noo bamenoma samaneke nookata. Oonihe noo oke burisi eete abi sepeke pobi hiibaquho qaga

hiiremi nookataqaho pobike ana nikeho quba paanaisubi. ⁵Oonita anai abi oonomaho isaki ooqi nikeho quba paanaitemi oi anata quba tobe sumanoma naate oorai. ⁶Oi ana baamu sepeke sama name qusubaiteqa oonomake hiibaquhe qesa niuke moo nookami anai abi sepeho tomidza naatemi anai heeqata paanaite.

PAUROI QAHIQAHINO ISAKI TEKE SARIDZETA

⁷Oonita Ohongai anake namese ma apota quba samaneke banaitemi moota. Oonihe eto anai oho quba sama qusubaitaino hiireqi noi naho nese kotoromi koo oi paha Saataho qesa anaho ibo eetemi ana oho kaipo eete baaorai.

⁸Qate kaipo oi anake qaate tuumareiqi anai Soopara pupu hiireqi qupi taparike oho pupu hiireta. ⁹Hiiremi noi bai hiireta. Hee, Abi kaipota oomi naho beedzaei isaki nohoke hee biidzakoi oonita anai baruna heenata namese ma quba eranomake niike banaitemi oi nihota isanatare. Oke noi hiiremi anai hee, O dzoobe, kaipo oi anake qahitoto qaama Kiristuhu beedzae naho irita qaarokoqi hiireqi oorai.

¹⁰Oonita anai Kiristuhu baurake eetemi seebe ma meerani mae ubua ma sakabani mae quba naane ma naaneho kaipo ma qangahasi biranataqu oi oho quba bamu anata qanganataqu. Oi qangahasi anake suqobiremi Ohonga hiiremi naho beedzae paha oho isakita peitemi isanatakoi, oke hiireqi ana baura eetorai.

KORITTI ABIKE PAURO QOGO MA SAGA HIIRETA

¹¹Nookao! Qaru abi mimiho isaki oorai teena oi paha anata meupui oraita nike oke moo khooba qupadzomarotahe baamu! Oho quba ana noo hiibi oke paanaitemi, eto nookami sama qusubanoma naatain.

¹²Anai nikeho bisata ooqi qaru abi meevo isakita beedzae eete baura bamenoma sameke eeteta paha obaoba samane paanaiteta oi gama Ohongaho mumure naatemi nike ikake eeteqi oke ruume naataqu?

¹³Oonihe baura teena oho ttumake nikeho torota aimama naateqi sinabidza tupu qesaqata hobihobi giimata ooqaho quba niuke nookami kahosanoma naatorai kaqa. Oonita niuke naho kahosa eete ooraiqako oho quba dzasa eete qaatare. ¹⁴Oi teeho bahe erake qupadzomare. Khametoi te mai ma paiho quba iisu mootoraidzaranihe mai ma pai iisu oke khametoho quba mooto peitorai. Oonita anai paha nikeho torota biranatem iupi tapari naatakoi oonihe anai bamu nikeho torota sama pati name qohateqi tee ma teeho quba hiireqi oho bame niuke moitaquhe, nikema qesa dzaira eetareiqi ana qeemakoi.

¹⁵Oho isakita anai nikeho dzasa minake eete sama name bagara biireqi niuke kokora eetoraridzonihe niuke oho ipike naho goottae eetaino.

¹⁶Oonihe niuke poi hee, Pauroi nanake qoqopa eeteqi ao asi nometa baubotoraiqi hiibidzo?

¹⁷Idze! abi apeke anai nikeho quba dzoobireqi hee, Nokoke ttenitteniqi aimaqi naho asita baubotareiqi hiireta? ¹⁸⁻¹⁹Baamunipamu, anai Ttittoke dzoobireqi noma gotta teei noke gainene eetare hiiremi nopoq tuumaqni niko torota ikoiko baura eeteta mae? Maqa, Nanai tete oke ruume ma poma oonomake aimamanita Ttittoi paha ikoiko abi baamu. Nanai te sama naname gimutta eetoraidzaranita dzairamane qidza niko eto oke qupadzomaino. Ohongaho pengata nanai Kiristuho quba eeteqi niko keke qanoqanonomaitare hiirorai.

²⁰Oonita anai niko torota biranatakoi oonihe anai eto seike baaqi moomi niko tti ma ttire, oso ma dzauba, hu ma koridza, ingaqa ma rasakima ooqi sahatetemi nikema napaho neseta midzanoma naataino oho qupake muune. ²¹Oi anai hee, Eto nanai qeemaqa moomi bosata qesa iinga ma siidzata ooqi pasena dzapa samaneke eetota nokoi qupa burisi eetaamake oomi Ohongaho pengata ana midzake eete niko quba paha tti ma ttaka hiibaino oho qubake ana ququimaqi hiirorai.

AI TATAUMA NAPAMEKE TORONAITARE

13 ¹Nookao poiqa nana niko torota biranataqu oi ao qupi tapari naatakoita qupadzomare. Biranateqa batabidza abiho isakita isere niko gama nookaqa bamu abi teenaqaho toota noo nookaquhe eeserima tapariho noo totohoi teenata tuumami nookakoi. ²Oonita hiibi anai bosanipamu niko torota biranatetani qate ipita niko neta kahosa biranatemana naamae te qeemaranihe geeta qogo noo qete dzoobiremi oi naho habara naateta oi qupi eseri naateta.

Qate poiqa ana qeemami qupi tapari naatemi anai bamu sepeke niko ingonaitaqu oke niko korabete nookare. ³Oonita niko bosata naho nese ma penga moo nookami abi kebaho isaki naatemi niko hee, Noho torota obaoba apeke moohimi Ohongaho mumure naataqu? Oiqi hiiroraihe poiqa naho nooi niko torota bamenoma naatakoita Kiristuho mumure oioni.

⁴Moorare, Kiristui basesa bahe abi kebaho isakita ooqi baateta oonihe qoridze poiqa qaraqarata oorai oi teeho bahe Ohongaho beedzae keke. Oonita nanai te sama nanameke qaupuitaraidzaranaihe noho poma kebake iihaqi paha noma gama qaraqara saridzeqi Ohongaho beedzaeta niko torota baura eetorai eetorakoi. ⁵Oonita sama nikeme bageke eete toronaitare. Toronaite moomi isaki niko hoi ai tataumanomani mae baamu? Nike Dzesu Kiristuho torota atimorai mae bamu? Eto sasaho isaki ooraino.

⁶⁻⁷Qate ana dza eetemi niko nanake toronaitemi, sasaho isaki bahe meenoma naatare. Oonihe toronaiteqi eto sasake soobainohe mutuke aimare. ⁸Aimami nanai niko neseta uubareiqa uubakoi isanatareiqa isanatakoi. Oonihe nanai niko bisata bamu quba meeho basesa eetaqu, bamu. Ooqao mee oonita qaupuitakoi.

9-10 Nanai nikeho neseta isanataama naatemi nike beedzae aimaq u oke nana nookami bamu qanganataqu. Oi teevo bahe nikemaeho oora ma qaarai qidzanataqu ooqaho qubake nana beedzae eete pupu hiirorai. Oi Dzesu Sooparai anake beedzae moitemi ooraihe ooma anai eto nikeke suqobidzainohe qanoqanonnomaitaridzoni. Oho qubake anai nikeho amata ooqi sauqata qogo noo hiire qeetemi qusubaitemi ana nikema ooqake bamu noo tatangama hiibaquhe inoinoma hiibakoi, oio naho dza.

NOO QETTA MA KOKO

11 Oonita Dzairamane name nike keba ma dzapata ooqa qupa teenaitesa kokora eetemi Ohonga dzasa ma hasuho maikhatai nikeke tuuhoro qaarakoi.

12-14 Qate Kiristuho okoma boto tupu erana oorai nokoi nikeho dzoobe hiiire. Oonita nike qaheuba baura napameke qupadzomaqi qesa kanabete oorare. Oionita Dzesu Kiristu Soopara napemeho baruna heena ma Ohonga Maiho dzasa ma Qaheuba Sumasaho ttaiqa oi gama nikeke bakena geema qaarare, aipo.

Anaio Pauro